

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การบริหารและการจัดการการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ดังความใน มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรา 40 กำหนดว่าให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นเสมือนผู้แทนของท้องถิ่นที่จะเป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายของรัฐไปสู่ชุมชนที่ตั้งโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความเป็นพลเมืองดีเป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต เป็นพื้นฐานอาชีวศึกษาและเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นั่นคือนำไปสู่ เก่ง ดี และมีความสุขของผู้เรียน (ธีระ รุญเจริญ อ้างถึงใน เกษม วัฒนชัย. 2547 : 9-10)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 13-16) ได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ 4 ด้าน คือ

1. กำกับการดำเนินงานกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆของสถานศึกษา
3. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากรายงานการประเมินภายนอกของสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ยังทำหน้าที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาและบทบาทของตน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ยังไม่เห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาและไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเท่าที่ควร (กองพุทธศาสนศึกษา. 2547 : ไม่มีเลขหน้า)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จึงสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยเฉพาะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขนาดเล็ก เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านให้เท่าเทียมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขนาดใหญ่ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามกรอบแนวคิด ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา.2540:1-10)

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านงบประมาณ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านบริหารทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จาก 14 โรงเรียน 132 รูป/คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 13 โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 117 รูป/คน
2. โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

2.1.1 โรงเรียน ขนาดเล็ก

2.1.2 โรงเรียน ขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่

(กรมสามัญศึกษา. 2540 : 1-10)

2.2.1 ด้านวิชาการ

2.2.2 ด้านงบประมาณ

2.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

2.2.4 ด้านบริหารทั่วไป

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา หมายถึง การมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านวิชาการ หมายถึง การมีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานและแนวทางการพัฒนา งานของสถานศึกษา ตรวจสอบการเตรียมการสอน แผนการสอน การวัดผลประเมินผลของครู การนิเทศและประเมินผลการสอน รวมทั้งการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารวิชาการ ของสถานศึกษา

1.2 ด้านงบประมาณ หมายถึง การมีส่วนร่วมจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา จัดหาเงิน จัดซื้อ จัดจ้างวัสดุครุภัณฑ์ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณและจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายเงิน ของสถานศึกษา

1.3 ด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง การมีส่วนร่วมคัดเลือกบุคลากรในการสอน รายวิชาและระดับชั้นที่เหมาะสม วางแผนพัฒนาและติดตามแก้ไขการปฏิบัติงาน สนับสนุน การปฏิบัติงานของบุคลากร จัดสวัสดิการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งเผยแพร่เกียรติประวัติ ที่ดีของบุคลากร

1.4 ด้านบริหารงานทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการของสถานศึกษา วางแผนการใช้อาคารสถานที่ จัดแหล่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมวันสำคัญและกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ รวมทั้งเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษา

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับคัดเลือกและแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกอบด้วย

2.1 ผู้แทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น

2.2 ผู้แทนครู ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น

2.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชนหรือกลุ่มในรูปแบบใด ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น

2.4 ผู้แทนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

2.5 ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น

2.6 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ได้แก่ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ ผู้แทนทางศาสนาอื่นๆ ในเขตพื้นที่สถานศึกษานั้นๆ

2.7 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ผู้นำศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นนั้นๆ ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น

2.8 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

3. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นในที่ของวัดในจังหวัดหนองคาย เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตามระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546

4. **ขนาดโรงเรียน** หมายถึง การแบ่งขนาดของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามจำนวนนักเรียน ดังนี้ (กฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ; ราชกิจจานุเบกษา : 13)

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 300 รูป

4.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน เกินกว่า 300 รูป ขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย และเป็นประโยชน์กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะได้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ บังเกิดประสิทธิผลในการบริหารการศึกษามากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY